

ЛІТЕРАТУРА:

1. Андронов І. В. Судові рішення в цивільному процесі України: дис. ... доктора юрид. наук: 12.00.03. Одеса, 2018. 435 с.
2. Glos G. Astreinte in Belgian Law. *International Journal of Legal Information*. 1985. 13(1-2). P. 17-27. URL: doi:10.1017/S0731126500018370.
3. Caracciolo A.; Stamerra F.; Cesareo F. Astreintes and Italian Law. *Civil Procedure Review*. 2017. [S. l.], v. 8, n. 2. P. 45–72, URL: <https://civilprocedurereview.com/revista/article/view/150>.
4. ALI/UNIDROIT Principles of Transnational Civil Procedure. URL: <http://www.unidroit.org/english/principles/civilprocedure/ali-unidroitprinciples-e.pdf>.
5. Концепція оновлення Цивільного кодексу України. Київ: АртЕк, 2020. 128 с.

Поліщук Павло Анатолійович,

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

СУДОВИЙ ПОРЯДОК ВСТАНОВЛЕННЯ ФАКТУ СМЕРТІ НА ТИМЧАСОВО ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ

На даний час наша держава переживає тяжкий період воєнного стану у зв'язку з військовою агресією РФ, в період з 24 лютого 2022 по 01 листопада 2022 року певна кількість територій України перебували в тимчасовій окупації, а деякі продовжують перебувати і надалі. Так розкриваючи поняття воєнного стану можна зазначити, що – це особливий правовий режим, який вводиться в Україні або в окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень [1]. Отже, законодавець чітко регламентує поняття воєнного стану, та надає уточнення, що в даний період, можуть бути обмежені конституційні права і свободи людини і громадянина. Також, вказано,

що даний стан вводиться у разі збройної агресії на територію України, а збройна агресія у більшості випадків тягне за собою смертельні наслідки військово складу та цивільного населення.

Таким чином, більшість громадян, які перебувають на тимчасово окупованих територіях зіштовхнулися з питанням реєстрації факту смерті, оскільки, відповідно до ст. 17 Закону України «Про державну реєстрацію актів цивільного стану» державна реєстрація смерті проводиться органом державної реєстрації актів цивільного стану з наступних підстав, а саме:

- за наявності документу регламентованої форми про факт смерті, виданого закладом охорони здоров'я або судово-медичною установою;

Відповідно до Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні, затверджених наказом Міністерства юстиції України від 18 жовтня 2000 року № 52/5, підставою для державної реєстрації смерті, зокрема є: лікарське свідоцтво про смерть (форма № 106/о); фельдшерська довідка про смерть (форма № 106-1/о); лікарське свідоцтво про перинатальну смерть (форма № 106-2/о); повідомлення державного архіву або органів Служби безпеки України у разі реєстрації смерті осіб, репресованих за рішенням несудових та судових органів; повідомлення установи виконання покарань або слідчого ізолятора, надіслане разом з лікарським свідоцтвом про смерть (пункт 1 глави 5 розділу III Правил).

- за наявності рішення суду про встановлення факту смерті особи в певний час або про оголошення її померлою.

Досліджуючи питання щодо розгляду справ про встановлення факту смерті на тимчасово окупованих територіях в цивільному судочинстві необхідно звернути увагу на певні її особливості, а саме: підсудність даної категорії справ, право на звернення до суду, перелік необхідних доказів, строки розгляду тощо.

Щодо підсудності справ на тимчасово окупованих територіях, то необхідно зазначити, що 03 березня 2022 року Верховною Радою України було прийнято Закон про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо зміни підсудності судів (законопроект № 7117), зміни стосувались частини сьомої статті 147 Закону за якою передбачено задля забезпечення належного функціонування судової влади у випадку виникнення надзвичайних обставин, зокрема у разі неможливості здійснення правосуддя судом з

об'єктивних причин під час воєнного або надзвичайного стану, може бути змінено територіальну підсудність судових справ, що розглядаються в такому суді, за рішенням Вищої ради правосуддя, що ухвалюється за поданням Голови Верховного Суду, шляхом її передачі до суду, який найбільш територіально наближений до суду, який не може здійснювати правосуддя [3].

Отже, можна дійти до висновку, що при виборі підсудності необхідно зайти на сайт суду, на якому буде вказано суд, якому суду було передано підсудність справ визначених Рішенням Вищої ради правосуддя.

Розглядаючи питання стосовно, права на звернення до суду з заявою про встановлення факту смерті особи на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України у відповідності до аб. 2 ч. 1 ст. 317 Цивільного процесуального кодексу України, мають право подати члени сім'ї померлого, їхні представники або інші заінтересовані особи (якщо встановлення факту смерті особи впливає на їхні права, обов'язки чи законні інтереси) [4].

Стосовно переліку необхідних доказів, які необхідні для звернення до із заявою про встановлення факту смерті особи, це є:

- заява про встановлення факту смерті на тимчасово окупованій території, в якій необхідно вказати, а саме:
 - причини неможливості одержання або відновлення документів, що підтверджують цей факт;
 - докази смерті особи (наприклад, фото з місця поховання, письмові свідчення очевидців, медичні документи про смерть тощо).
- довідка про неможливість відновлення втрачених або знищених документів (наприклад, письмова відмова органів державної реєстрації актів цивільного стану);
- копія документа, що посвідчує особу та реєстраційний номер облікової картки платника податків заявника;

Щодо строків розгляду заяви, заяви про встановлення факту смерті особи на території, на якій введено воєнний чи надзвичайний стан, або на тимчасово окупованій території України, визначено, що дані справи, розглядаються невідкладно з дня надходження відповідної заяви до суду.

Разом з тим, поняття «невідкладно», в кожній ситуації буде різним, виходячи з дня подачі заяви до суду та завантаженості суду.

Також важливо розуміти з метою задоволення заяви про встановлення факту смерті, заявник повинен надати суду дійні докази того, що в нього не має законних підстав для реєстрації факту смерті у відповідності до законодавства, а саме, відповідно до Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні.

Наприклад, Рішення Запорізького районного суду Запорізької області від 04 серпня 2022 року у справі № 317/1500/22, суд відмовив заявнику в задоволенні заяви з наступних підстав, «звертаючись до суду із заявою про встановлення факту смерті заявником та його представником не надано жодного доказу, який би підтверджував неможливість реєстрації факту смерті особи органом відділу державної реєстрації актів цивільного стану на території України, оскільки медичне свідоцтво про смерть № 26 від 14.07.2022 форми № 106/о виданої КП «Приморським центром первинної медико-санітарної допомоги» ПМР, копія якого долучена до матеріалів заяви є належним документом за яким органом державної реєстрації актів цивільного стану на території України може бути зареєстрований факт смерті особи».

Заявник в своїй заяві вказував, що немає можливості зареєструвати факт смерті померлого та території України посилаючись на відсутність та неможливість отримання оригіналу довідки форми 106/о, з підстав того, що особа померла на тимчасово окупованій території.

Однак суд з доводами заявника не погодився, оскільки заявник має копію вищевказаної довідки.

Так, відповідно до ч.3 ст.12 Цивільно процесуального кодексу України кожна сторона повинна обґрунтовано довести ті обставини, які в свою чергу мають відношення до відповідної справи та можуть підтвердити свої вимоги або заперечення при розгляді справи, крім випадків, встановлених Кодексом.

Згідно ст. 76 Цивільно процесуального кодексу України, визначено, що докази є будь-які дані за наявності яких суд може встановити наявність певних обставин, або їх відсутність, які будуть надані суду у встановленому порядку та матимуть значення для вирішення справи.

Враховуючи викладене та всі обставини справи, суд не знайшов підстав щодо можливості встановити факт смерті особи та ухвалити рішення у справі про задоволення заяви.

Отже, враховуючи вищевикладене, якщо необхідно встановити факт смерті особи на тимчасово окупованій території, а саме, в судовому порядку, необхідно розуміти, чи є підстави для звернення до

суду, а саме, через неможливість отримання або відсутність документів, які можуть бути підставою для реєстрації відповідного актового запису та наявність процесуальних прав заявника для звернення до суду для встановлення даного факту з метою задоволення даної заяви.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Закон України: Про правовий режим воєнного стану від 12.05.2015 року № 389-VIII ВР. *Відомості Верховної Ради*. 2015. № 28. Ст.250.
2. Закону України: Про державну реєстрацію актів цивільного стану від 01.07.2010 року № 2398-VI ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 2010. № 38. Ст.509.
3. Закону України: Про судоустрій і статус суддів від 02.06.2016 року № 1402-VIII ВР. *Відомості Верховної Ради*. 2016. № 31. Ст.545.
4. Цивільно процесуального кодексу України від 18.03.2004 року № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст.492.
5. Наказ Про затвердження Правил державної реєстрації актів цивільного стану в Україні від 18.10.2000 року № 52/5, Зареєстровано в Міністерстві юстиції України 18 жовтня 2000 р. за № 719/4940.
6. Рішення Запорізького районного суду Запорізької області від 04 серпня 2022 року у справі № 317/1500/22. URL:<https://reyestr.court.gov.ua/Review/105563316/>.

Привиденцев Олександр Геннадійович,

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТЕКСТОВИХ ПОВІДОМЛЕНЬ ЯК РІЗНОВИДУ ЕЛЕКТРОННИХ ДОКАЗІВ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ

Стрімкий та всебічний розвиток ІТ-інфраструктури та глобальна цифрова трансформація суспільства в Україні та загалом у світі, значно полегшили комунікаційні процеси за допомогою електронного способу обміну інформації, тому постійно зростає частка попиту на цей вид комунікації в соціумі. Електронна комунікація – це процес, який відповідає головним вимогам сучасності: швидкості, ефективності, зручності та універсальності та надає можливість обміну інформацією від персональних електронних повідомлень до колективних (групових) відео-конференцій.